

DŚ.II.721.4.2026

**Zrzeszenie Gmin
Województwa Lubuskiego***Szanowni Państwo,*

odpowiadając na maila z dnia 9 czerwca 2026 roku w sprawie wsparcia gmin w dostosowaniu budynków do wymogów uchwały antysmogowej informuję, że podtrzymuję wyrażone stanowisko, które wybrzmiało na spotkaniu w dniu 2 kwietnia 2026 roku w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego.

Jednocześnie podkreślam, że Samorząd Województwa Lubuskiego realizuje wszystkie zadania strategiczne związane z regionalnym zarządzaniem jakością powietrza. Opóźnienie procesu wymiany starych kotłów na paliwo stałe w sposób istotny, spowolni podejmowane od lat działania, na rzecz poprawy jakości powietrza. Tym samym istnieje poważne ryzyko, że dotychczasowe starania włożone w realizację działań zmierzających do poprawy jakości powietrza, nie przyniosą założonego celu. Potrzeba przyjęcia uchwał antysmogowych, wynikała przede wszystkim z troski o zdrowie i życie Lubuszan, zwłaszcza tych, na których zanieczyszczone powietrze wywiera największy wpływ, czyli dzieci i osoby starsze, a także kobiety w ciąży i osoby o słabszej odporności. Drobnocząsteczkowy pył powoduje bowiem liczne choroby związane m.in. z układem oddechowym, krążeniowym i odpornościowym, a benzo(a)piren jest silnie rakotwórczym węglowodorem.

Mając powyższe na uwadze, bez terminowej realizacji zapisów uchwał antysmogowych nie będzie możliwe osiągnięcie zamierzonych efektów, wynikających z programów ochrony powietrza oraz nie zagwarantuje to, utrzymanie wymaganej jakości powietrza. Należy również podkreślić, że termin wprowadzenia ograniczeń eksploatacji urządzeń grzewczych znany jest od 8 lat.

Urząd Marszałkowski każdego roku przypomina gminom o sprawozdawczości z realizacji zapisów programów ochrony powietrza w tym realizacji zapisów uchwał antysmogowych.

Ważnym źródłem danych dla każdej gminy powinna być Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków.

Jest to pierwsza w Polsce baza źródeł ciepła i źródeł spalania paliw. System CEEB gromadzi dane nie tylko z deklaracji, ale również inwentaryzacji, kontroli środowiskowych, przeglądów przewodów kominowych czy dane dotyczące udzielanego wsparcia socjalnego w zakresie ubóstwa energetycznego.

Dzięki CEEB, gminy na bieżąco otrzymują informacje na temat tego, czym są ogrzewane domy na ich terenie. Jeżeli na terenie danej gminy funkcjonuje wiele nieekologicznych urządzeń grzewczych tak zwanych "kopciuchów", gmina może już teraz wykorzystywać raporty z CEEB do podejmowania działań mających na celu redukcję zanieczyszczeń powietrza.

Aktualizacja Programów ochrony powietrza dla strefy lubuskiej, zawiera katalog programów pomocowych, które mogą być przydatne w zrealizowaniu wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych. Pomocne w wymianach będą również zintensyfikowane aktywności gminy w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, na działania termomodernizacyjne oraz wymianę kotłów pozaklasowych.

Warto także wypracować i wprowadzić własne programy pomocowe dla mieszkańców gmin, które z pewnością będą zachętą dla mieszkańców do wymiany nieefektywnych źródeł ciepła.

W celu zintensyfikowania działań związanych z wymianą niskosprawnych urządzeń grzewczych, należałoby maksymalnie wykorzystać dostępne programy wsparcia dla ograniczenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych, np. programy Czyste Powietrze, Ciepłe Mieszkanie, Mój Prąd itp.

W ramach Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021–2027 (FEWL 2021-2027) przewidziano wsparcie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej budynków, obejmujących również modernizację i wymianę źródeł ciepła. Interwencja ta została zaprogramowana w ramach Działania FELB.02.01 Efektywność energetyczna – dotacje. Wsparcie skierowane jest przede wszystkim do jednostek samorządu terytorialnego, realizujących inwestycje w budynkach użyteczności publicznej, takich jak szkoły, przedszkola, biblioteki, budynki administracji publicznej, świetlice, komunalne zasoby mieszkaniowe JST oraz inne obiekty pełniące funkcje społeczne. Mimo dopuszczenia w programie finansowania projektów dotyczących termomodernizacji zasobu komunalnego, w praktyce stanowiły one niewielki odsetek składanych wniosków. Jednocześnie należy wskazać, że alokacja środków przeznaczona na wsparcie inwestycji JST w zakresie efektywności energetycznej budynków publicznych została już w większości zakontraktowana.

W toku negocjacji Programu FEWL 2021–2027 z Komisją Europejską uzgodniono możliwość zastosowania dla inwestycji w zakresie efektywności energetycznej budynków publicznych mechanizmu dotacji warunkowej, stanowiącego rozwiązanie korzystniejsze dla beneficjentów niż instrumenty zwrotne (pożyczki), które w rozumieniu Komisji Europejskiej są formą podstawową dla finansowania tego typu działań. Warunkiem obligatoryjnym, co zostało odpowiednio zawarte w zapisach FEWL 2021-2027, wymaganym przez Komisję Europejską, dla zastosowania tego mechanizmu (dotacji warunkowej) było przyjęcie przez region programu ochrony powietrza zgodnego z art. 23 dyrektywy 2008/50/WE oraz zapewnienie egzekwowania zapisów uchwał antysmogowych, przy jednoczesnym niewprowadzaniu do tych aktów zmian niekorzystnych z punktu widzenia ochrony powietrza. FEWL 21-27 nie stanowi tutaj wyjątku, bo zapisy takie znalazły się także ekstraordynaryjnie w programach regionalnych innych regionów (wymóg KE). W szczególności dotyczy to zmian polegających na: łagodzeniu ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, ograniczaniu zakresu obowiązków wynikających z uchwał antysmogowych, wydłużaniu okresów dostosowawczych, odraczaniu terminów wejścia w życie ograniczeń i zakazów.

Należy również uwzględnić, że zarówno obowiązujące regulacje unijne, jak i kierunki prac nad przyszłą perspektywą finansową po 2027 r., wskazują na dalsze wzmacnianie działań związanych z poprawą jakości powietrza, dekarbonizacją oraz ograniczaniem wykorzystania paliw kopalnych.

Wobec powyższego, biorąc pod uwagę Aktualizację programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych, która jest spójna z uchwałą antysmogową, nie planuje się wprowadzenia zmian zapisów uchwały antysmogowej, obowiązującej na terenie województwa lubuskiego.

Z poważaniem

z up. Marszałka Województwa

Łukasz Porycki
Członek Zarządu Województwa
Lubuskiego

[podpisano certyfikowanym podpisem elektronicznym]